

ISTRAŽIVAČKI IZVEŠTAJ

Centar za razvoj demokratskog društva
Europolis

ABSTRACT

U periodu novembar 2020. – mart 2021. sprovedeno je istraživanje sa ciljem da se na osnovu identifikovanog nivoa učešća novosadske javnosti u urbanističkim politikama pruže preporuke za unapređenje

Ognjen Gogić, Dane Pribić,
Marijana Mutavčieva, Milena Đinić

ISTRAŽIVANJE UKLJUČENOSTI GRAĐANKI I GRAĐANA
NOVOG SADA U PROSTORNOM PLANIRANJU I
UREĐENJU

Sadržaj

ANKETIRANJE	3
METODOLOGIJA.....	3
UZORAK.....	4
ZAINTERESOVANOST GRAĐANA NOVOG SADA ZA DONOŠENJE URBANISTIČKIH ODLUKA	8
DONOŠENJE URBANISTIČKIH ODLUKA.....	11
AKTUELNI URBANISTIČKI PROBLEMI GRADA.....	22
PRIOBALJE DUNAVA (RIBARAC, ŠODROŠ I KAMENIČKA ADA) – TZV NOVI SAD NA VODI	23
Fokus grupe	29
Pitanja za učesnike fokus grupa	31
I Civilni sektor	32
II Mladi.....	33
III Stručnjaci.....	35
IV Žene	37
V Ljubitelji prirode i žitelji priobalja	38
Preporuke za veće češće građanki i građana u prostornom planiranju u Gradu Novom Sadu	41

Ka zakonodavcu	41
Ka Gradskoj upravi za urbanizam, JP Urbanizam i mesnim zajednicama	42
Ka lokalnom civilnom društvu i medijima	45

ANKETIRANJE

METODOLOGIJA

SPROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA:	Istraživanje je sprovedeno u periodu novembar 2020. – mart 2021.
OKVIR UZORKA:	Generalna populacija grada Novog Sada, iznad 18 godina starosti
VELIČINA UZORKA:	1998 ispitanika
TIP UZORKA:	Jednoetapni slučajan uzorak, oko 0,7% ukupne populacije Novog Sada
TIP ISTRAŽIVANJA:	“Online” upitnik; Upitnik je targetiran/ciljan geografski (teritorija grada Novog Sada) putem zakupljenog Facebook oglasa

UZORAK

Udeo žena i muškaraca u uzorku je podjednak.

U uzorku su zastupljeniji ispitanici iz gradskih urbanih sredina

Mladi (ispitanici do 35 godina starosti) bili su najzainteresovaniji za učešće u anketiranju.

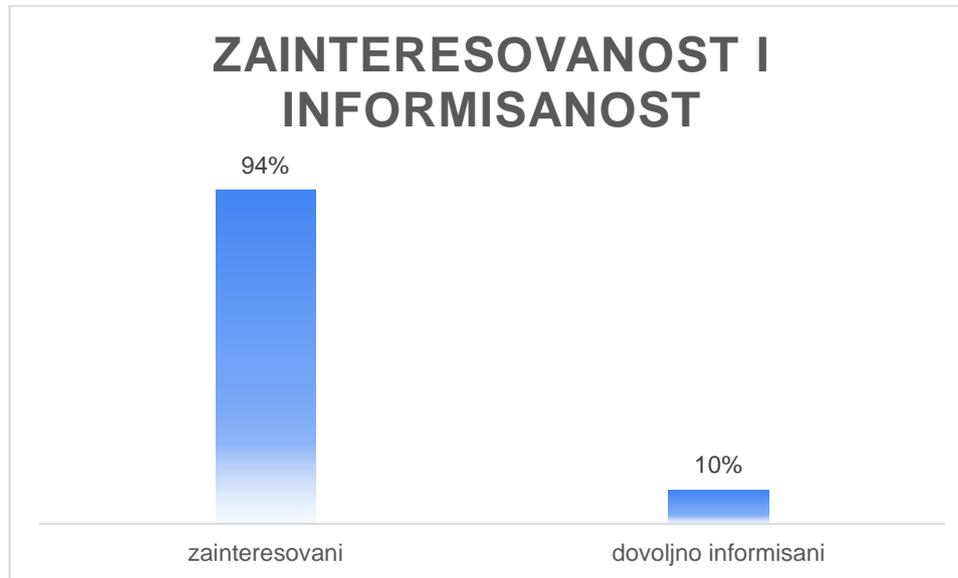

Sa nivoom obrazovanja ispitanika raste i zainteresovanost za učestćem u anketiranju.

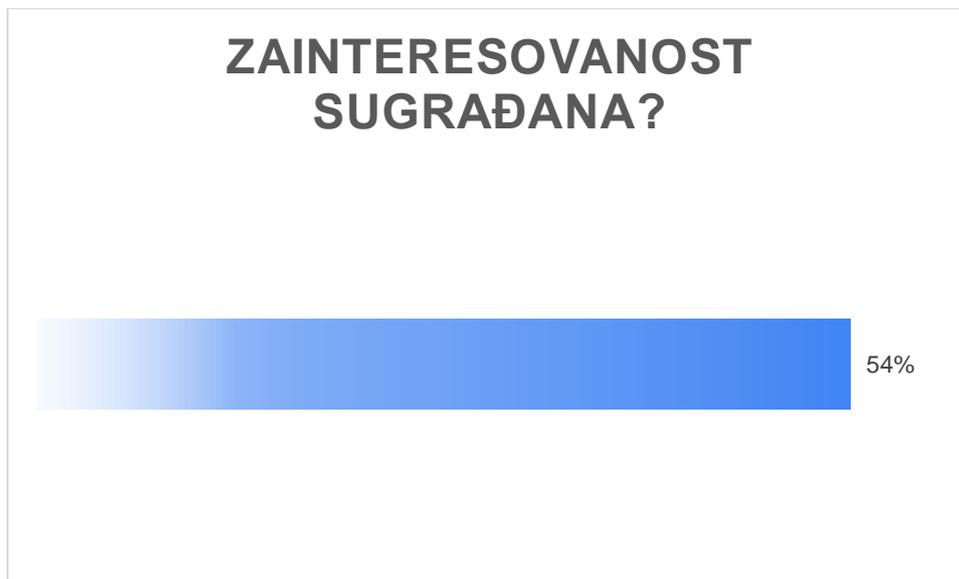

ZAINTERESOVANOST GRAĐANA NOVOG SADA ZA DONOŠENJE URBANISTIČKIH ODLUKA

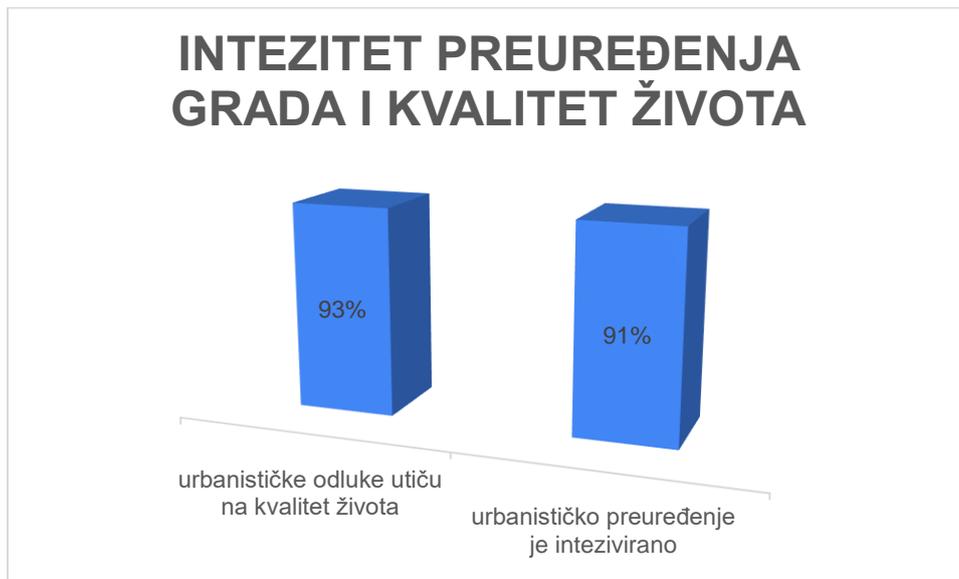
Građani Novog Sada iako zainteresovani za urbanističke odluke koje donosi gradska vlast, o njima nisu dovoljno informisani.

Ispitanici su mišljenja da su građani Novog Sada generalno zainteresovani za urbanističke politike (umereno i veoma zainteresovani)

Urbanističko preuređenje Novog Sada je poslednjih godina intenzivirano, dok odluke ove vrste utiču na kvalitet života u gradu.

DONOŠENJE URBANISTIČKIH ODLUKA

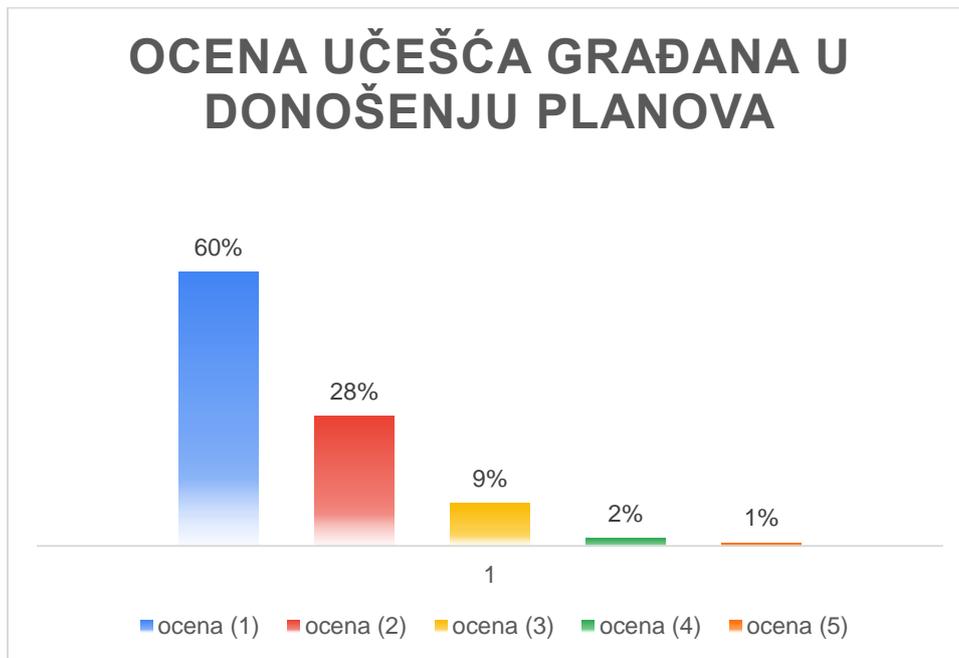
Građani Novog Sada smatraju da se gradske urbanističke odluke ne donose u njihovom nego u interesu privatnih investitora.

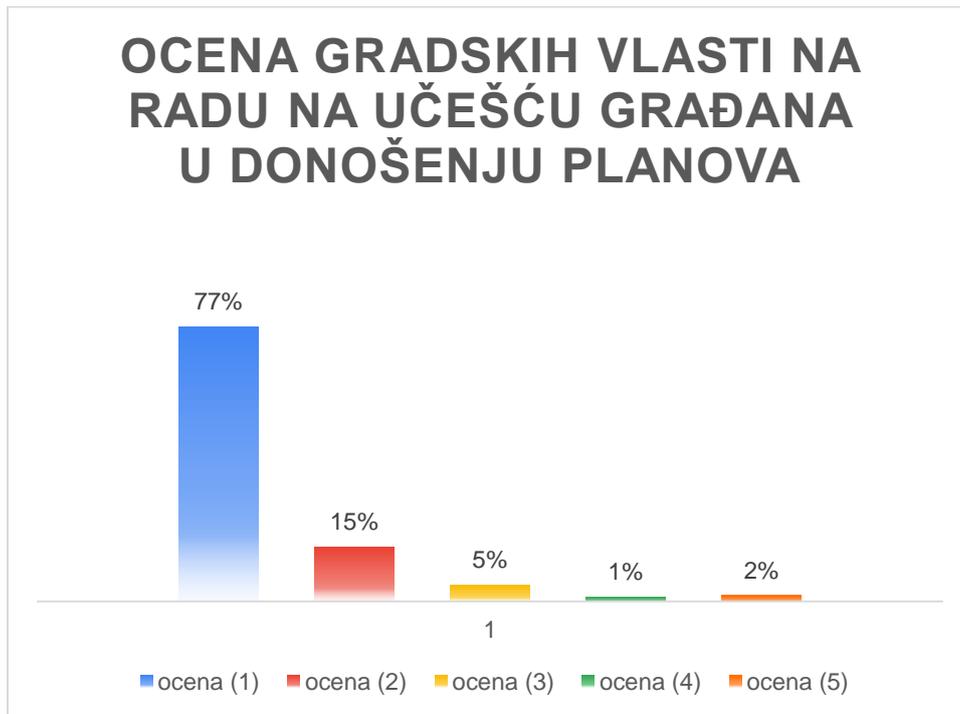
Građani Novog Sada smatraju da na urbanističke odluke najveći uticaj imaju političari i privatni investitori, a ponajmanje oni sami i struka.

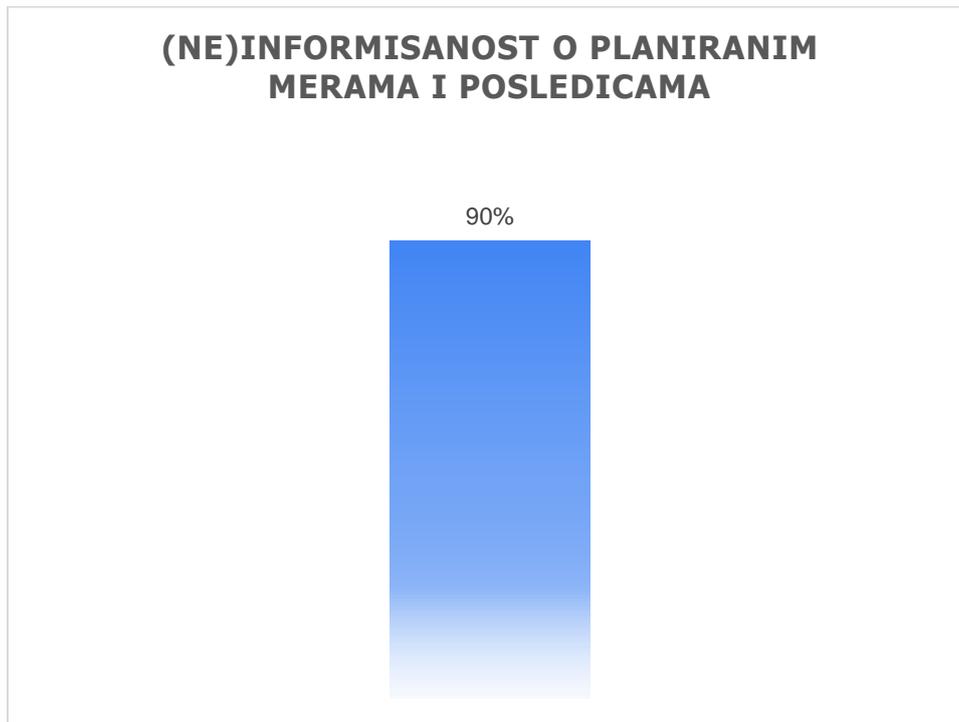
Građani Novog sada veoma nisko ocenjuju njihovo učešće u donošenju urbanističkih i prostornih planova u gradu.

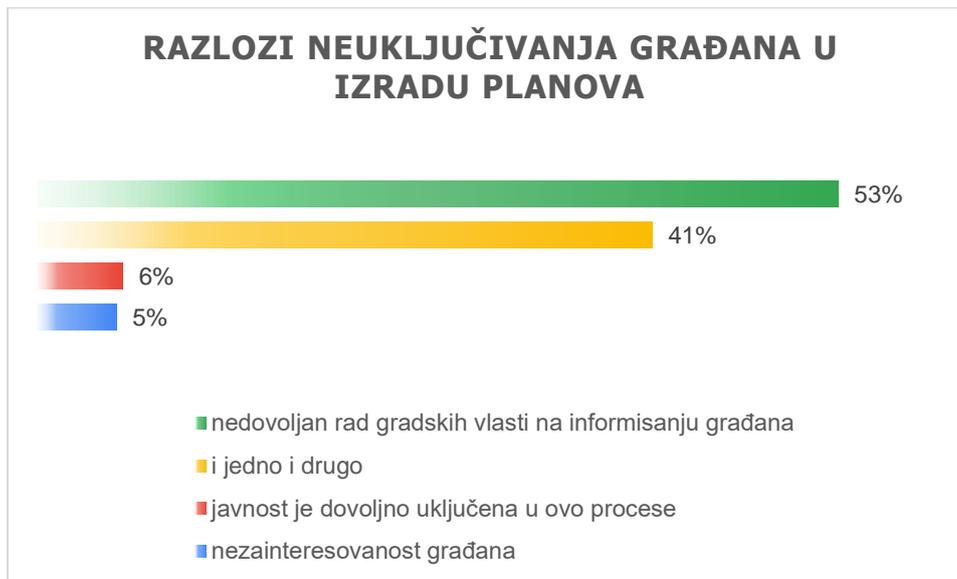
Građani Novog sada još niže ocenjuju rad gradskih vlasti na uključivanju građana u donošenje urbanističkih odluka.

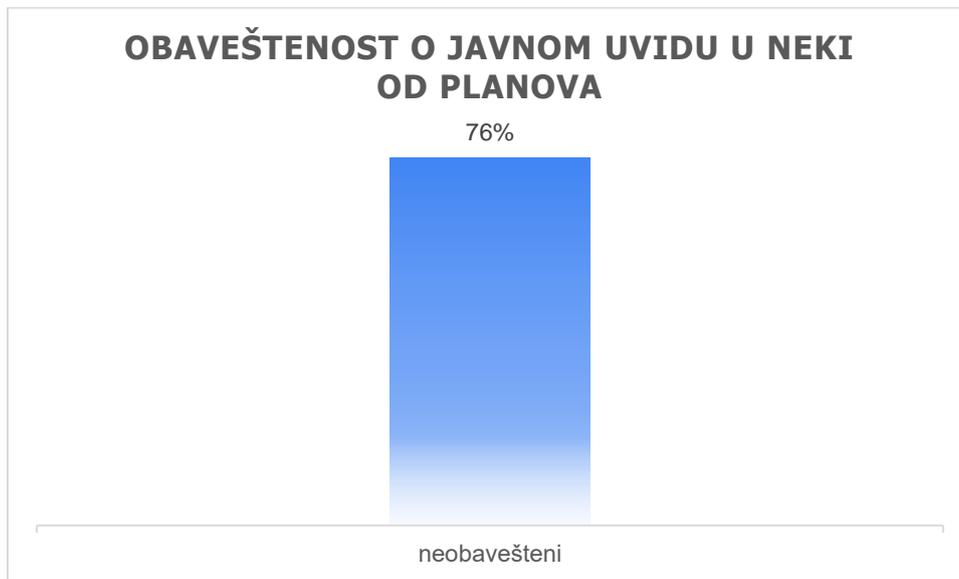
Građani Novog Sada nisu na adekvatan i blagovremen način informisani od strane gradskih vlasti o planiranim urbanističkim merama i njihovim posledicama.

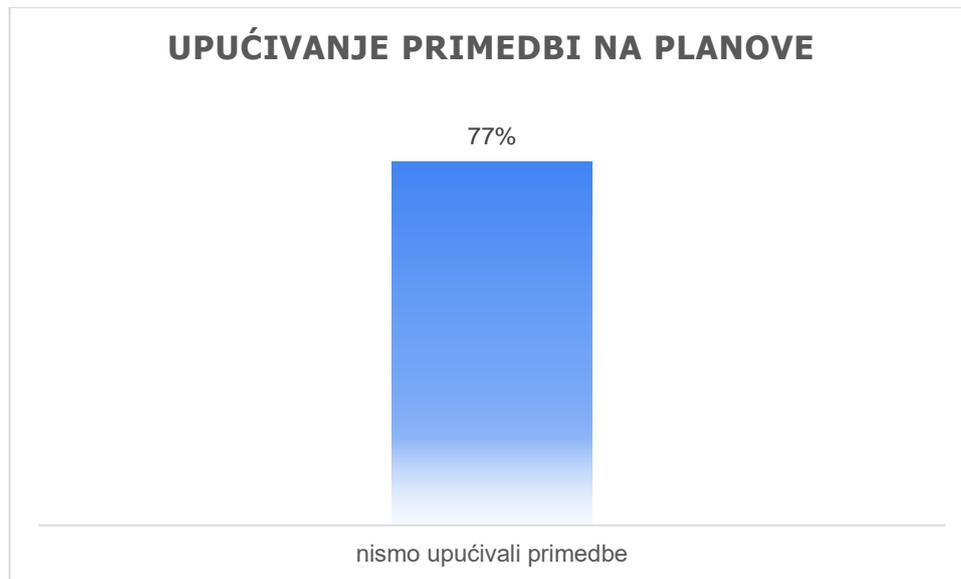
Nedovoljan rad gradskih vlasti na informisanju građana je glavni razlog njihovog nedovoljnog uključivanja u procese izrade planova.

Većina građana Novog Sada nikada nije bila obaveštena o postupku ranog javnog uvida u nacrt nekog urbanističkog plana.

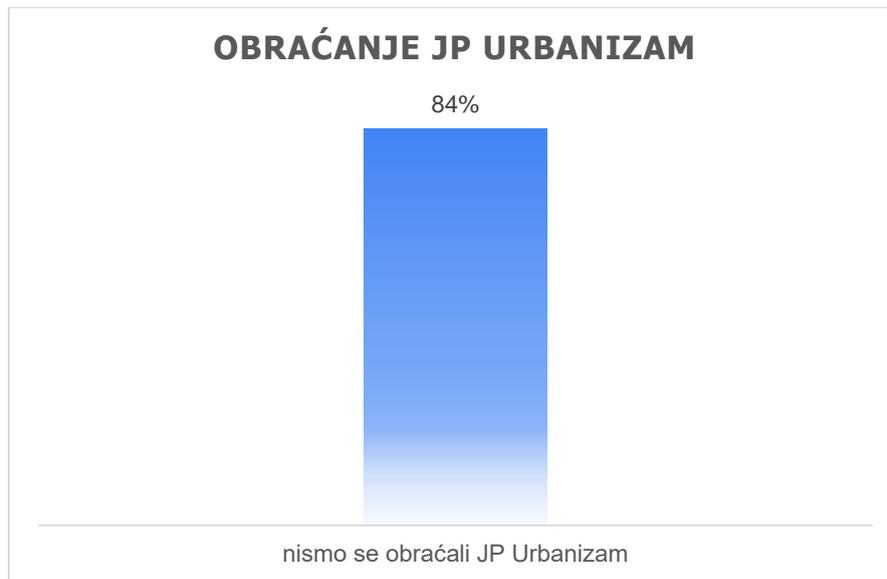
Većina građana Novog Sada nikada nije uputila primedbu na nacrt nekog urbanističkog plana.

Većina građana Novog Sada nikada nije videla poziv za javnu sednicu komisije za planove.

Većina građana nikada se nije obratila JP Urbanizam.

Većina građana Novog Sada nikada nije dobila obaveštenje od Gradske uprave za urbanizam i građevinske poslove o planovima za preuređenje nekog dela grada.

AKTUELNI URBANISTIČKI PROBLEMI GRADA

Građani Novog Sada upoznati su građanskim inicijativama koje prate i reaguju na stanje u prostoru u gradu i podržavaju njihov rad.

PRIOBALJE DUNAVA (RIBARAC, ŠODROŠ I KAMENIČKA ADA) – TZV NOVI SAD NA VODI

Građani Novog Sada smatraju da gradsko građevinsko zemljište treba da se preuređuje u zelene i parkovske površine.

Građani Novog Sada upoznati su sa činjenicom da gradske vlasti imaju određene planove i ideje za područje priobalja Dunava odnosno tzv. Novim Sadom na vodi.

Građani Novog Sada nalaze da im priobalje Dunava ni sada nije u pristupačno u dovoljnoj meri.

Građani Novog Sada ne žele da se priobalje Dunava optereti stanogradnjom i parking mestima.

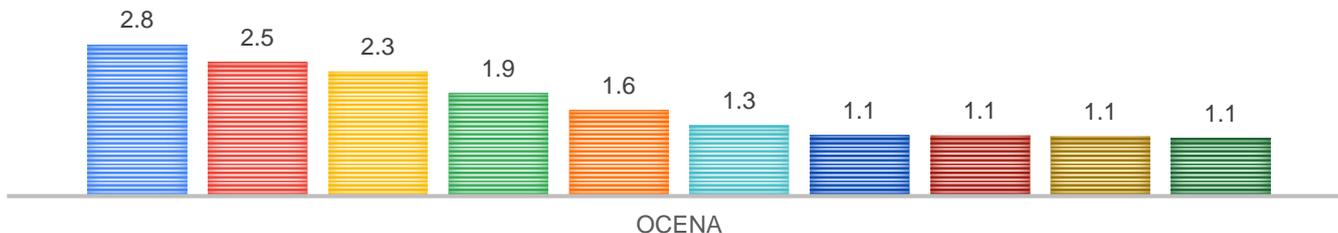
Građani Novog Sada smatraju da su priobalju Dunava potrebni sadržaji koji su dostupni svima i koje svi mogu da koriste.

U priobalju Dunava najprijemčivije su parkovske i zelene površine, kao i sportsko-rekreativni sa primesama kulturnih sadržaja.

OCENA PREDLOŽENIH SADRŽAJA

- Parkovske i zelene površine
- Sportsko-rekreativni sadržaj na otvorenom
- Kombinacija parkovskih površina, objekata kulture i sportsko-rekreativnog sadržaja
- Kombinacija sportsko-rekreativnog sadržaja sa objektima kulture
- Objekti kulture (pozorišta, dvorane, opera, galerije i sl.)
- Saobraćajnice (mostovi, bulevari, put duž nasipa)
- Individualno stanovanje (jednoporodično)
- Kolektivno stanovanje (višeporodično)

Fokus grupe

Istraživački tim sproveo je fokus grupe i radionice, ukupno 5, sa preko 30 učesnika i učesnica, i to sa mladima, punoletnim srednjoškolicima i studentima, koji stiču svoja prva znanja iz oblasti građanskog učešća i samim tim mogućnost da između ostalog neposrednije učestvuju procesima prostornog planiranja i uređenja grada, kao i sa predstavnicima lokalnog civilnog društva, koji se u svakodnevnom radu bave stanjem u prostoru i životnoj sredini, ekološkim problemima i urbanim razvojem u raznim gradskim sredinama. Pored mladih i predstavnika civilnog društva, učešće su uzeli i predstavnici struke – arhitekta, planeri i urbanisti. Odluka da jedna fokus grupu čine isključivo žene inspirisana je time da (prethodnim analizama identifikovanim fenomenom karakterističnim za Novi Sad) građanske inicijative koje tematizuju problematiku investitorskog urbanizma i okupljaju građane za odbranu zelenih površina upravo pokreću i vode mahom žene. Projekat „Novi Sad na vodi“, koji predviđa izgradnju džinovskog stambeno-poslovnog kompleksa praktično u koritu Dunava, odnosno na potezu Šodroš–Brodogradilište – Ribarsko ostrvo – Kamenička ada i ima potencijal da preraste u jednu od najvećih afera u istoriji glavnog grada Vojvodine. Iz tog razloga bilo nam je značajno da ovu problematiku sagledamo i iz ugla žitelja i ljubitelja ovog dela Novog Sada. Diskutovalo se o značaju

urbanističkih odluka, upoznatošću sa procedurama prostornog planiranja i radom nadležnih institucija, ali i aktuelnim problemima i pokrenutim inicijativama.

Fokus grupa	Broj učesnika		
	Muškarci	Žene	Ukupno
1. Civilni sektor i mediji (udruženja, građanske inicijative i mediji)	3	3	6
2. Stručnjaci (arhitekta, planeri, urbanisti – profesionalci i studenti.)	3	3	6
3. Žene	0	6	6
4. Mladi	2	4	6
5. Ljubitelji i žitelji priobalja Dunava	4	2	6
Ukupno	12	18	30

Pitanja za učesnike fokus grupa

Celina I – donošenje urbanističkih odluka iz ugla građana (zainteresovanost i informisanost)

1. Koliko li ste vi lično zainteresovani za donošenje odluka urbanističkih odluka? Koliko su građani/ke Novog Sada zainteresovani za ovu temu?
2. Kako se informišete o urbanističkim politikama? Da li se nadležne institucije dovoljno trude da informišu građane o donošenju i promeni urbanističkih planova? Šta je razlog što građani nisu u dovoljnoj meri informisani/uključeni u donošenje urbanističkih odluka?
3. Da li urbanističke politike imaju uticaj na vaš život? Da li urbanističke odluke donose u interesu građana i zajednice ili u interesu privatnih investitora?

Celina II – procedure i institucije

1. Da li ste nekada bili obavešteni o postupku ranog javnog uvida u nacrt nekog urbanističkog plana? Kad i kog?
2. Da li ste nekada obratili ili dobili obaveštenje od nekog od sledećih tela: Komisije za planove Skupštine Grada Novog Sada, Javnog preduzeća "Urbanizam", Gradske uprave za urbanizam i građevinske poslove? Koja institucija i povodom kog dokumenta ili problema?

Celina III – konkretna dešavanja u gradu

1. Da li ste čuli za neku od inicijativa poput „Sačuvajmo Liman od betona“, „Sačuvajmo Park kod Muzeja Vojvodine“, „Ne damo livadicu“ ili „Odbranimo parkić“? Šta mislite o njihovom radu?
2. Da li želite da ukažete na aktuelne urbanističke odluke, ili građevinske radove u toku, za koje smatrate da narušavaju kvalitet života građana?
3. Šta bi trebalo popraviti/unaprediti u urbanističkom planiranju (npr. parkovi i zelene i rekreacione površine)?

Fokus grupe doticale su se i pitanja koja se odnose na priobalje Dunava odnosno na pripremi plana koji će regulisati uređenje priobalja Dunava - Ribarac, Šodroš, Kameničku adu.

I Civilni sektor

Fokus grupa koja okupila je pripadnike civilnog sektora, uzrasta od 26 do 45 godina, aktivne u oblasti omladinski rada, kulture i društvenog aktivizma u zajednici. Učesnici su istakli da su zainteresovani za donošenje urbanističkih odluka i da prate ove procese. U isto vreme, kada je o ostatku gradske populacije

reč, pak smatraju da većina građanki i građana nije zainteresovana za ove procese, a kao razlog glavni razlog navode njihovu neinformisanost. O urbanističkim politikama se informišu se uglavnom preko društvenih mreža, formalnih i neformalnih organizacija kao i iz retkih nezavisnih sredstava javnog informisanja gde je portal Radija 021 istaknut kao kredibilan medij. Kvalitet života u gradu povezuju direktno sa urbanističkim politikama, a mišljenja su da se odluke donose prevashodno u interesu investitora. Iako su gore navedenim neformalnim kanalima bivali informisani o više planova koji su bili na ranom javnom uvidu i javnom uvidu poput planova za Novo naselje, Liman, Parkić i Livadicu, zvaničnim institucionalnim kanalima nikada nisu dobili obaveštenje ove i slične sadržine od strane organa i institucija koje u upravo svom opisu posla i nadležnosti imaju urbanističko planiranje, osim kada su bili direktno uključeni u neku od inicijativa/zagovaračkih kampanja koje su se bavile odbranom uglavnom zelenih površina i sadržaja, a prethodno pokrenute od strane samih građana. Dobro su informisani o svim (građanskim) inicijativama koje su se bavile urbanističkim problemima i smatraju više nego neophodnim uključivanje građana, ali isto tako vide ih i kao „osveženje“ u javnom prostoru. Manjak parkova, zelenih površina, gradske bolnice, koncertnih dvorana vide kao neke od urbanističkih nedostataka u gradu.

II Mladi

Fokus grupa okupila je mlade uzrasta od 20 do 23 godine, studente kako društveno – humanističkih tako i tehničkih nauka. Učesnici su istakli da su zainteresovani za donošenje urbanističkih politika, ali smatraju da nemaju dovoljno znanja i informacija za praćenje i uključivanje u te procese. Širu javnost vide kao nedovoljno zainteresovanu da se uključi u planiranje i uređenje Novog Sada. Citiramo jednog od mladih učesnika: „Raste grad ali ne postoji prava slika šta se radi, prikazuju nam kao da je nešto woow, a u stvari je loše“. Što se informisanja tiče ističu da nedostaje objektivnih medija. Informišu se putem portala „NS uživo“, ali koji ipak percipiraju kao propagandno glasilo stranke na vlasti, praveći pritom paralelu sa šaljivim portalom „NS ukrivo“. Portal mojnovisad.com, kao i portal „Radija 021“ doživljavaju kao kredibilan izvor informacija. Što se institucija i nadležnih gradskih organa tiče mišljenja su da sa jasnom namerom ne informišu građanke i građane Novog Sada o urbanističkim planovima iz razloga, citiramo: „da ne bi imao ko da im se žali“. Urbanistički planovi prepoznati su od značaja za kvalitet njihovih života, ali smatraju da se uprkos tome odluke donose u korist investitora, pa čak i onda kada to nije toliko otvoreno veruju da se njihovi lukrativni interesi nalaze u pozadini čime se, citiramo: „zamagljuje pravo stanje stvari“. Mladi nisu upoznati sa procedurama donošenja planova, ranog javnog uvida i javnog uvida, niti su ikada od strane nadležnih bili obavješteni o njima. Čuli su za slučajevne garaža na Novom Naselju i sportskog parka koji je praktično kupila kompanija Galens, ali ipak nisu dovoljno upoznati sa građanskim inicijativama pokrenutim kao odgovor na

urbicid u Novom Sadu. Smatraju da su mahom sve nastale urbanističke promene u gradu loše po njegove građane, da nestaje drveće i ostalo zelenilo, kao i da su posledično tome u riziku od štetnih posledica povećanog smoga. U gradu žele i više zelenila i odgovorniji odnos kada su veliki infrastrukturni i ekonomski projekti u pitanju pri čemu je TC Promenada naveden kao primer koju karakteriše nizak kvalitet izvođenja radova i nepostojanje potrebnih dozvola zbog čega postoji bezbednosni rizik za sve njegove posetioce. Saobraćaj u gradu nalaze nedovoljno organizovanim i predlažu više biciklističkih staza, njihove i popravke pešačkih staza i generalno demotorizaciju grada.

III Stručnjaci

Fokus grupa okupila je stručnjake iz oblasti urbanizma, uzrasta od 27 do 38 godina - arhitekta, planere, urbaniste, kako one koji se time bave profesionalno, tako i one koji su u procesu sticanja ovih zvanja odnosno studente arhitekture. U razgovoru sa pripadnicima struke, kroz njihove odgovore na postavljena pitanja, ističe se mišljenje da nepostojanje jasne i sveobuhvatne strategije razvoja grada veoma nepovoljno utiče na kvalitet urbanističkog razvoja, samih planova, pa i kvalitet života u gradu. Učesnici primećuju u društvu generalnu nezainteresovanost za opšte dobro koja se prenosi i na gradski prostor, što karakterišu kao izrazio nepovoljno i loše. Mišljenja su da građani nisu dovoljno svesni uticaja koji intervencije u planiranju mogu imati na kvalitet

života u gradu, iako se slažu da je zainteresovanost građana za ta pitanja sve vidljivija. Kao pojedinci, govore da su retko u poziciji ili mogućnosti da nešto konkretno urade po pitanju poboljšanja ovih praksi, i očekuju to od stručnih društava i institucija. Sagovornici ističu da je najvažnije da postoji opšta volja da se poštuje struka, i unutar institucija i van njih, i da se specifičnim profesionalnim studijama i dijalogom sa stručnjacima dolazi do najkvalitetnijih rešenja i promena. Takođe, naglašava se važnost međusobne komunikacije i usklađenosti gradskih institucija među sobom. Što se tiče obaveštenosti o promenama planova, sagovornici, iako većinom veoma zainteresovani, nisu informisani o promenama osim ukoliko su u direktnoj saradnji na datoj lokaciji ili u instituciji. Kao građani su najviše obavešteni putem socijalnih mreža i preko profila zelenih građanskih inicijativa, koje su im poznate i čiji rad veoma poštuju. Napominju da misle da bi inicijative bile učinkovitije ako bi se povezale i nastupale ujedinjeno, prepoznatljivo. Smatraju da sadašnja praksa predstavljanja planova građanima uredno postoji, ali da neupućenim građanima nije dovoljno razumljiva i dostupna, i da bi na tome trebalo raditi.

Kao specifične probleme na koje treba obratiti pažnju, sagovornici su istakli ugroženost zelenila u gradu (naročito trenutno aktuelnog pitanja uređenja Šodroša i tog dela priobalja), ugroženost specifičnih kvaliteta i nasleđa – od nivoa detalja do delova grada koje treba negovati i isticati a koji su u nestajanju, i urgentnost

promišljenog dugoročnog vizionarskog planiranja grada kao celine, nasuprot bavljenja samo gradskim fragmentima kao izdvojenim jedinicama.

IV Žene

Fokus grupa okupila je osobe ženskog pola, uzrasta od 30 do 60 godina. U ispitivanju pripadnica ženskog pola o temi urbanističkog planiranja i građanskog učešća u njemu, primetna je izuzetno visoka svest žena o kvalitetu života u gradu, i faktora koji ga unapređuju a koji ugrožavaju. Sagovornice su izrazito zainteresovane za prostorno planiranje kao jedan od ključnih uticaja na kvalitet životne sredine, iako se većina nije direktno angažovala oko ovih tema do sada. Za svoje sugrađane smatraju da nisu dovoljno zainteresovani i angažovani, i procenjuju da je većina sugrađana ubeđena u nemogućnost bilo kakvog građanskog delovanja u toj sferi. O planovima su uglavnom neobaveštene, osim preko poznanika najviše, ponekad preko medija, i profila građanskih inicijativa koje prate, podržavaju, i u koje imaju poverenje da će važne sporne stvari učiniti vidljivijima i reagovati na njih. Većina žena, ne računajući one koje su već na neki način uključene u građansko organizovanje po ovim pitanjima, po sopstvenoj proceni nema puno kapaciteta da se aktivnije bavi ovim temama, ali bi se u načelu potrudile da doprinesu ukoliko bi bile bolje upućene i ako bi im bilo jasno

predstavljeno šta bi bilo dobro da urade. Ističu da je zainteresovanost građana za ove teme još uvek slaba zbog tendencioznog isključivanja građana iz ovih procesa od strane grada i institucija, manipulacije informacijama, dosadašnjeg neuvažavanja mišljenja građana, i zastarelih metoda obaveštavanja. Napominju da bi trebalo raditi na inkluziji građana u procese planiranja, možda preko mesnih zajednica, i obavezne edukacije i podizanja svesti građana o važnosti uticaja ovih tema na kvalitet života, od školskog uzrasta. Kao najveće probleme žučesnice ističu manjak zelenih površina, čovekomernih rekreativnih površina, igrališta, međublokovskih prostora, biciklističkih i pešačkih staza i svežeg vazduha u gradu. Uz to, navode razne aktuelne intervencije u gradskom prostoru i planovima, koje su po njima izrazito loše: -Najave Novog Sada na vodi, -Park Novi residence, park na Novom Naselju i najavljena ugroženost ranžirne stanice, -Avenija Residence u Cara Dušana -Lidl na Limanu -Pozorišni trg i najavljena fontana, -Višespratnica na adresi Radnička 2, -Uzurpacija Podbare, Salajke i Telepa koja nije po meri čoveka, već po modelu Nove Detelinare i Grbavice.

V Ljubitelji prirode i žitelji priobalja

Fokus grupa okupila je ljubitelje i žitelje priobalja Dunava odnosno poteza Šodroš–Brodogradilište – Ribarsko ostrvo – Kamenička ada, uzrasta od 32 do 70 godina. Učesnici fokus grupe izražavaju izuzetan nivo zainteresovanosti za ovu problematiku između ostalog i iz razloga što se svoje životne planove usmerili u pravcu stalnog nastanjanja i/ili ostajanja ovde. Veoma su zabrinuti za intenzivno uništavanje prirode u poslednjih četiri do pet godina kada je to prema njihovim rečima aktuelizovano. Citiramo: *„Zainteresovana sam u oblastima u kojima je direktan ili indirektan uticaj na građane na bilo koji način“*. Imaju osećaj da nisu dovoljno informisani o planovima grada za ovo i druga područja, dok uglavnom navode sporadično informisanje preko portala Radija 021, mojnovisad.com, a pre svega preko Facebook grupa neformalnih građanskih inicijativa koje prate: Park kod Muzeja Vojvodine, Sačuvajmo Liman od betona, Dunavac - Šodroš. Citiramo: *„Moje mišljenje je da građani nisu ni blizu upoznati o donošenju i primeni urbanističkih planova. Tek u nešto boljoj situaciji su osobe koje su tehnološki edukovane“*. Navode i da nedostaje određena platforma koja bi sublimirala sva dešavanja u prostornom planiranju i učinila ih razumljivima i prijemčivima za širu javnost. Naime, ova problematika nije obrađena na jedan detaljan način, već to ad hoc čine lokalne grupe građana koje se na mikro nivou skupljaju i informišu u skladu sa svojim interesovanjima za određeni problem. Takođe, mišljenja su nadležne institucije i organi zaduženi za obaveštavanje o planovima i rade netransparentno i da sa jasnom svrhom i namerom kriju informacije od građana koje pre njihovim rečima u

velikoj meri utiču na njihove živote. Još konkretnije, o planovima nikada nisu bili direktno obavještavani već isključivo preko Facebook grupa koje vode građanske inicijative. Iako urbanističke odluke direktno utiču na njihov život i rad, smatraju da se one donose u nečiju drugu korist odnosno investitora bliskim vlastima. Pored informisanja na socijalnim mrežama, istaknuta je i televizija Nova S. Do sada se nisu obraćali nekoj od institucija, ali su za tu mogućnost saznali upravo putem gore pomenutih grupa na socijalnim mrežama koje su pokrenule i koje vode građanske inicijative. Upoznati su sa radom gotovo svih građanskih inicijativa koje su pokrenute zbog stanja u prostoru i izražavaju veliku zahvalnost povodom njihovog rada i zalaganja, kao i prilike da uče od njih. Građanske inicijative istaknute su i kao glavni izvor informisanja građanki i građana Novog Sada i uključuje se u njihov rad. Nedostatak drvoreda i zelenih površina prepoznaju kao glavne urbanističke probleme, ali i problem parking mesta koji se rešava nauštrb zelenih površina u gradu

Preporuke za veće češće građanki i građana u prostornom planiranju u Gradu Novom Sadu

Adekvatno i blagovremeno informisanje omogućava građanima ne samo da budu upoznati sa procesom urbanog razvoja već i da prikupe dodatne informacije koje će im pomoći da ga razumeju, artikulišu svoje interese i konstruktivno se uključe u planiranje.

Nakon analize zakonskog okvira, sprovedenog anketiranja i održanih fokus grupa došli smo do sledećeg seta preporuka namenjenog različitim ciljnim grupama:

Ka zakonodavcu

- Javnu prezentaciju Nacrta urbanističkog plana treba učiniti obaveznom (poput javne prezentacije Nacrta prostornog plana).

Ka Gradskoj upravi za urbanizam, JP Urbanizam i mesnim zajednicama

Učešće građanki i građana Novog Sada u prostornom planiranju u Novom Sadu uređeno je sa nekoliko dokumenata. Pored „*Zakona o planiranju i izgradnji*“, na snazi je još i podzakonski akt koji uređuju ovu oblast odnosno „*Pravilnik o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja*“.

- ❖ Redovno ažuriranje veb-sajta *Gradske uprave za urbanizam* i *JP Urbanizam* naročito u pogledu zakonodavnog okvira (zakonskih i podzakonskih akata) i planova u izradi.
- ❖ Prostor za veće učešće u prostornom planiranju trebao bi da se uveća donošenjem posebnog akta Gradske uprave za urbanizam ili akta JP Informatika (pravilnik, smernice i sl.) kojim bi se proširio minimum standarda koji je propisan zakonskim okvirom:
 - Uspostavljanje ranog širokog učešća građana u procesu planiranja (javne diskusije, fokus grupe, radionice, anketiranje) pre prvog konceptualnog rešenja u cilju ispitivanja potreba i želja najšireg spektra zainteresovanih korisnika prostora. Metodologiju osmisliti i usaglasiti u saradnji sa lokalnim civilnim društvom.
 - Proširiti obavezu javnog objavljivanja svih dokumenata nastalih u radu obrađivača plana, komisije za planove itd. na internet prezentaciji JP Urbanizam, GU za Urbanizam i mesnih

zajednica, naročito onih nastalih tokom (ranog) javnog uvida i javnih rasprava (zapisnici, izveštaji i sl.).

- Izrada više različitih varijantnih rešenja od strane obrađivača planova na osnovu kojih će se u taj proces uključiti i šira javnost kroz proceduru ranog javnog uvida
- Plasirati informaciju u područje koje je obuhvaćeno planom postavljanjem table (na vidno mesto, na zgradi mesne zajednice ili opštine), koja bi, poput gradilišne table, sadržala sve relevantne podatke (elementi koji se nalaze u odluci o izradi plana).
- Javni uvid organizovati van standardnog radnog vremena. Dodatno, javni uvid i fizički približiti lokaciji na koju se odnosi organizovanjem u prostorijama lokalne mesne zajednice.
- Aktom predvideti / omogućiti elektronsko dostavljanje primedbi na nacрте planskih dokumenata.
- Učiniti predloge, primedbe i sugestije pristigle u toku javnog uvida, odnosno stručni stav obrađivača plana, javno dostupnim pre sednice komisije za planove. Ovim se bi se pojednostavio sam proces javne rasprave, smanjilo bi se prisustvo potrebnog broja ljudi na sednicama jer zainteresovani čije su primedbe usvojene ne bi morali da im prisustvuju, a lica zainteresovana za raspravu bi mogla adekvatnije da se za raspravu spreme.

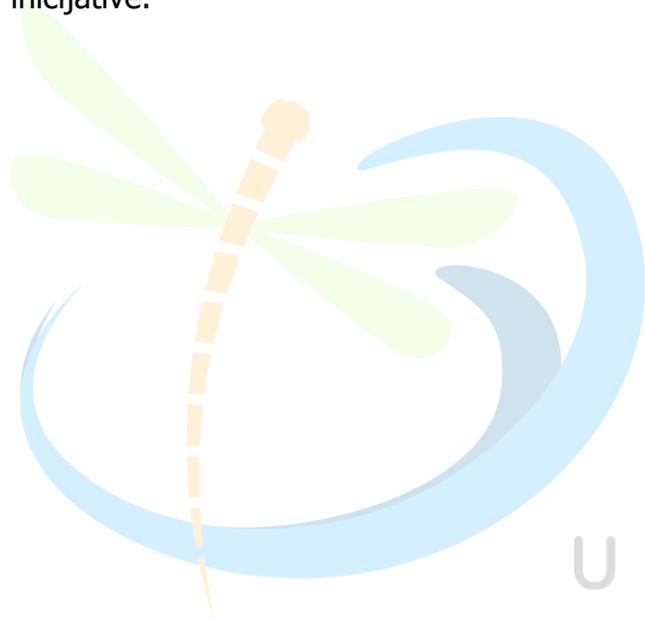
- Upotreba socijalnih mreža, medija i poziva na kućne adrese (letak, plakat, račun za Informatiku) za potrebe obaveštavanje javnosti o donošenju i izmenama urbanističkih planova, sednicama komisije za planove i svim drugim aktivnostima nadležnih. Uvažiti komentare, predloge i primedbe na planove pristigle i ovim putem. Razmotriti mogućnost uvođenja komentarisanja vesti i obaveštenja po ugledu na informativne portale.
 - Grafičke prikaze planova postavljati u PDF ili drugom za građane dostupnom i prijemčivom formatu. Uz predmetni plan staviti dokumentaciju ili linkove koji vode ka dokumentaciji na koju se u planu referiše (studije uticaja na životnu sredinu, planove višeg reda, javno dostupne odluke, uredbe i sl.).
 - Uspostavljanje sistema informisanja građanki i građana putem mailing liste i mesečnog newslettera o planovima, javnim sednicama Komisije za planove, ali i drugim aktuelnostima, uslugama i sl.
 - Obezbeđivanje prisustva tumača planova u mesnim zajednicama u određenim terminima tokom javnog uvida.
- ❖ Saradnju i konsultovanje sa građanima nastaviti i nakon završetka ranog javnog uvida, kroz proces izrade nacrtu plana. Obezbediti dodatna sredstva za ove potrebe.

Ka lokalnom civilnom društvu i medijima

- ❖ Dalji rad na umrežavanju i koordiniranju organizacija civilnog društva, građanskih inicijativa, strukovnih udruženja i medija u svrhu praćenja i reagovanja na stanje u prostoru (javne akcije, prikupljanje peticija, davanje primedbi na planove i sl.), kao i kontinuiranom sprovođenju dubljih istraživanja stavova građana (ankete, fokus grupe, intervjui, radionice i sl.). Poseban fokus staviti na mlade.
- ❖ U saradnji sa lokalnim civilnim društvom izraditi priručnik za učešće građanki i građana u prostornom planiranju i objaviti ga na veb-sajtu Gradske uprave za urbanizam, JP urbanizam i veb-sajtovima mesnih zajednica.
- ❖ Edukovanje gradskih planera i službenika o modelima saradnje sa građanima u procesu izrade planova.
- ❖ Pokretanje zborova građana kao statutom propisanog mehanizma za direktno učešće građana u odlučivanju na nivou mesnih zajednica ili njihovih delova.

O PROJEKTU ACT

„Zajedno za aktivno građansko društvo – ACT“ je projekat Vlade Švajcarske čiji je cilj aktivno građansko društvo u kome građani više učestvuju u procesu donošenja odluka, naročito na lokalnom nivou. ACT sprovode dve nevladine organizacije: Helvetas Swiss Intercooperation i Građanske inicijative.

Ka većem učešću građanki i građana Novog Sada u prostornom planiranju i upravljanju

IZJAVA O ODRICANJU ODGOVORNOSTI

Ovaj projekat je dobio podršku projekta Vlade Švajcarske „Zajedno za aktivno građansko društvo – ACT“, koji sprovode Helvetas Swiss Intercooperation i Građanske inicijative. Mišljenje koje je izneto u ovom istraživačkom izveštaju je mišljenje autora i ne predstavlja nužno i mišljenje Vlade Švajcarske, Helvetasa ili Građanskih inicijativa.